Inga

1986

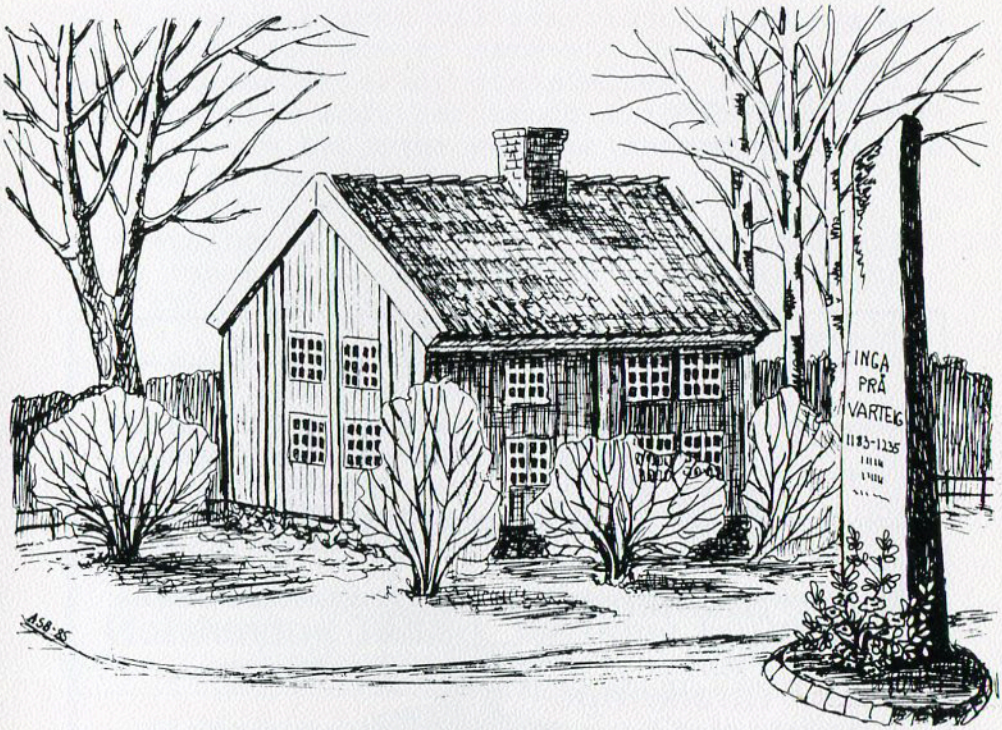

Årstidsskrift for Varteig Historielag

STYRET I VARTEIG HISTORIELAG 1986:

Hans Erik Pedersen, formann, tlf.31296
Øivind Bergerud, v.formann, tlf.31122
Ole Brenne, sekretær, tlf.49331
Harald Sælid, kasserer, tlf.31359
Bente Andresen, styremedlem

Redaksjonskomitè for dette nummer av "INGA":
Olav Askersby
Solveig Rød
Hans Erik Pedersen

Kjære leser!

Varteig Historielag forsøker seg med et nytt nummer av "INGA". Mange satte pris på det første nummeret ifjor, og vi håper enda fler vil gjøre det iår. Dette heftet inneholder stoff fra flere forskjellige felter; fra idretten, fra musikklivet, den politiske arena og annet. En stor del er viet de erindringene som Rikard Sælid skrev på slutten av sitt liv.
Vi i historielaget vil svært gjerne ha kommentarer til det som er skrevet. Er det feil, unøyaktigheter eller utelatelser, så si ifra. Og dersom du selv har stoff til eller forslag til noe som kan egne seg for senere hefter, så la oss få høre om det.
Tilslutt vil vi få takke alle som har gjort en innsats for dette heftet. Vi takker også alle våre annonsører. Uten dem ville vi ikke hatt råd til å utgi dette heftet.

Redaksjonen

La oss vise hva vi kan...

Barn, damer og herrer i alle aldre er velkommen til oss – en familiesalong hvor du får veiledning i frisyrevalg og hjelp til å finne frem til de produkter du måtte trenge til din personlige hårpleie.

Vi er alltid ajour med det siste i moderne frisyrer og klippeteknikker.

Foruten dame- og herrefrisør finner du egen avdeling for:
TOBAKK - UKEBLADER - TIPPING
PARFYMERI - BIJOUTERI
SKJERF - BELTER

ZOTOS

Hafslundøy Tobakk Parfyme Frisør

Innehavere: Damefrisør Elna Birkeland og herrefrisør Claude Birkeland
Nordbyveien 94 - Hafslundøy Telefon 49 515

Hafslundsøy Figur og Solsenter

Vi har åpnet forretning i underetasjen for solstudio og figurforming i Nordbyveien 94.

Stor gratis parkeringsplass skal opparbeides, for husets kunder.
Apningstid 11.00 - 20.00(vil justeres)
Innehavere
Elna og Claude Birkeland

Varteig fra gamle dage.

Erindringer av Rikard Andersen Sælid.

Rikard Sælid (1862 - 1944) var i nesten 50 år herredskasserer og poståpner i Varteig. I tillegg til dette og en rekke andre tillitsverv i bygda drev han sin gård Sælid fram til et mønsterbruk.
Disse erindringene er sikkert nedtegnet under krigen. Vi gjengir her deler av dem.

Når jeg skal fortelle fra gamle dage i Varteig, så blir det et kåseri "sett og hørt", kanskje mest det siste. Det som da ligger nærmest for meg at begynne med er gården Brunsby. Den ligger så og si i bygdens centrum. Fra den tid jeg var postmann har jeg en kalender over alle gårdsnavn i Norge, men navnet Brunsby finnes ikke noget sted uten i Varteig.
Oprinnelig var det to gårde, nemlig: Østre Brunsby og Vestre Brunsby, begge omtrent like store.
Men da Varteig i slutten av 1850 årene blev skilt fra Tune og skulle ha eget styre og stell, også egen sogneprest, så måtte man også have prestegård. Innkjøpt blev da hele østre og ca. halvdelen av vestre Brunsby. Det er altså nuv. Varteig prestegård. De som dengang eiet gårdene var for østre Brunsby Lars Hasle -han var en tid ordfører i Varteig. Vestre Brunsbys eier var Iver Svendsen -min bestefar.

På vestre Brunsby bodde for henimot 200 år siden min oldefar, han het Svend, hans kone het Æli. De hadde tre sønner og en datter.
Oldefar Svend skulle ha levet mange år som enkemann og de siste år var han blitt blind, han hadde i sterkt solskin sett på solen så synsnerven ble beskadiget. Han overdrog så gården til to av sine sønner, den eldste, Simen fik hovedbølet og den andre, Mathis fikk Hamna, den eiendom som Torvald Bergerud nu eier. Simen blev så gift med Katrine som var datteren til Ole Hansen Hasle. De hadde 6 barn: Hans, Erik, Æli, Anne, Marthe og Sofie. Æli var den eldste og det fortaltes at hennes bestefar - gamle Svend - var særlig gla i henne. Da han var blind, trang han særlig hjelp og var ikke riktig tilfreds hvis hun ikke var tilstede. Han frøs ofte om natten og ropte på Æli, som måtte opp og grave i gruen og få varmet takstener og lagt i sengen, så han kunne bli varm. Æli, som 80 år gammel kone, talte med rørelse og tårer i øinene om dette.
Imidlertid døde Simen, men enken blev så gift med Ivær Brunsby, som var den yngste bror av hennes første mann. De hadde tre døtre: Kjerste, Berthe og Olia. Av disse var Kjerste min mor. Ivær Brunsby og Katrine var altså mine besteforeldre.

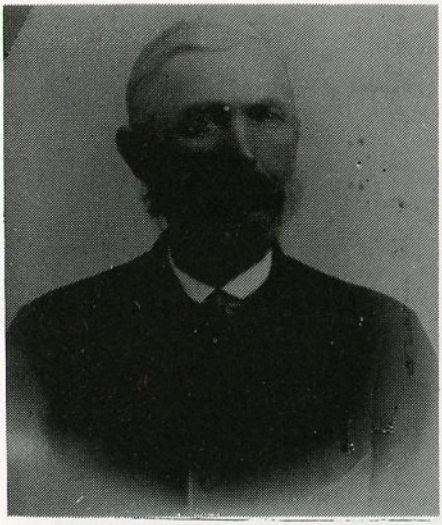

Rikards foreldre: Anders Olsen Sælid f. 1836 og hustru Kjerste (Kirsti) f. Brunsby 1829.

Ivær Svendsen Brunsby var 28 år gammel da han ble gift med sin broders enke, Katrine, som var 8 år eldre. De var gifte i 34 år, for Katrine døde i 1859 70 år gammel. Bestefar var så enkemann til han døde i 1879 82 år gammel.

Bestefar var en klok, dyktig og arbeidsom mann, han hadde lært å skrive. Han var godt likt av sine sambygdinger og det var ikke noe rart, for han var snild og godhjertet og tok alting på en human og pen måte, så langt det lot seg gjøre. Han kom også svært godt ut av det med sine 6 stebarn. Vi barn på Sælid var svært gla i bestefar og det var ligesom fest for oss når han kom på besøk.

Bestefar var en driftig mann, gården drev han godt, men utenom gårdsbruket drev han tildels som slakter og somme tider som tømmerhandler, var en tid tømmermottager for en trelasthandler Tenntrup. Det måtte ikke være vanskelig at være lasthandler den tid, for det fortaltes at Tenntrup ikke skjønte forskjel på gran og furutømmer. Som fuldmegtig skulle bestefar tjent en mark (80 øre) pr. dag, og det syntes folk var svær fortjeneste den gang.

Varteig var den gang anneks til Tune og når sognepresten skulle holde gudstjeneste i Varteig reiste han somme

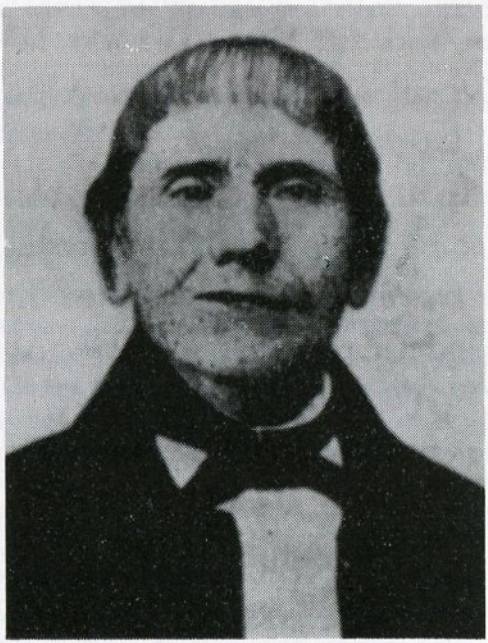

Iver Svendsen
Brunsby

tider landeveien fra Tune til Åsrud og over elven til Haugeneset og før han da gikk til kirken var han innom på Brunsby. Sogneprest til Tune og Varteig var prost Vogt. Efter sin ansettelse som prest i Tune skulle han da også holde sin første forretning i Varteig. Kirken var liten og dårlig, taugene til kirkens klokker skulle således hengt helt ned bak i kirken. Det første presten sa, idet han fra alteret vendte sig mot menigheten var: Jøpne, jøpne hvad er det for taug som henger dernede? - Det var ikke bestandig han kom veien om Åsrud, av og til kom han om Sulusnes, der bodde den gang en mann som gikk under navnet "Sulusnesen", han fulgte da presten til kirken. De to var svært gode venner. En gang skulle presten spurt ham om hvad Vartingerne syntes om ham og Sulusnesen hadde svart: De siger I er en god "Vinterprest". Jøpne, jøpne, "Vinterprest", hvad vil det sige? Sulusnesen forklarte da at det var fordi han holdt så korte gudstjenester. I den tid var det ikke ovner i kirken og når det var kaldt var det ikke godt at være lenge i kirken. Det fortaltes, at når det var sterk kulde så var det slik larm av fotbanking at man omtrent intet kunne høre av prestens tale.

Min mor gikk til konfirmasjon for prost Vogt, han var snild, og ikke nøie om man lite kunne. En av guttene skulle ha svart når han skulle høres i leksen, "at det var borte i boka, han kunne gjerne få se" og da svarte prosten at han måtte få sig en annen bok. På den måten gikk det under hele konfirmantforberedelsen.
Som før nevnt hadde Katrine i sitt første ekteskap 6 barn., derav to sønner, Hans og Erik. Hans blev gift med sitt søskendebarn Karen Sofie fra Haugård og overtok så gården Brunsby. Hans var stor og sterk, 69 tommer høi. Broren, Erik var liten av vekst, han slapp sin verneplikt, da han ikke hadde den høide som fordredes og vernetjenesten blev utsatt i håp om at han kunne vokse. Erik ville helst slippe den tjenesten og imens øvet han sig i at senke kroppen, så da han igjen ble målt var han 1/4 tomme mindre.
Erik var frisk, livlig og beleven og en turebasse og slåssbroder. Det fortaltes, at begge brødrene engang var tilstede på en auksjon og der hadde det vanket noe rusdrikk, så Erik begynte at briske seg og bråke, at Hans bad ham være rolig ellers bærer jeg dig ut. Erik svarte: det makter du ikke, for jeg har fått for mange goe betar av ho mor jeg. Men Hans skulle da ha sagt nokså tørt: jeg tar dig med de betane jeg har fått og idet samme tar han med sine kjempekrefter Erik og bærer ham ut under forsamlingens hyll og jubel.
Erik blev imidlertid halvt forlovet med en pike fra Knatterud. Det skulle vært en svært vakker og bra pike og dertil var hun datter av en velstandsmann, og Erik var naturligvis svært glad i jenten og hun var også glad i Erik, men især pikens mor var imot partiet, man var nok bange for at få en slik villstyring til svigersøn, og en dag sa piken fra at det fikk være slutt på forholdet dem imellom, og da han spurgte hvorfor, så fikk han altså vite, at årsaken var at moren var aldeles imot det. Erik skulle da ha sagt: er det ikke noe annet, så skal jeg nok greie det.
Nogen tid derefter skulle det holdes auksjon i nærheten av pikens hjem. Erik drog da avgårde for om mulig å treffe gamlemor og det var heldig, hun var der og det varte ikke lenge før han fikk hilse på henne og samtalen kom igang og Erik med sine fine talegaver, sitt vakre an-

sikt og livlige vesen inntog han gamlemor aldeles, så da hun kom hjem fra auksjon sa hun til datteren: "Det er ikke noe rart i at du er gla i Erik, for jeg syntes at jeg blev gla i ham." Efter den dag hadde mor ikke noe i mot forlovelsen. Det blev bryllup og det til gangs. Det skulle ha vart i 4 dage og det var ikke ende på jubel og lystighet.
Erik kjøpte så gården Klemsdal og drev da som gårdbruker og anla likeledes et lite garveri. Av og til vanket nok et russ, kanskje især når han traff sammen med svigerfaren, gamle Knatterun, men det var nå ingen så nøie med. Erik og hans kone, Hanna, levet så i kjærlighet og lykke, men samlivet blev så altfor kort, for konen blev syk og døde i ung alder, og Erik sørget ille for sin kjære Hanna og ved begravelsen fik man ham nesten ikke til å forlate graven.
Han satt nå igjen med 3 små barn: Simen, Lars og Inger Marie. Han solgte så gården og flyttet til Skjeberg og opptok der skomakerhåndverket som næringsvei og levet til han blev over 80 år gammel. Sitt gode humør beholdt han til det siste.

Da Varteig blev eget sognekall så fikk man også egen sogneprest. En kapellan i Tune, A.Andersen var utnevnd og overtok straks embedet.
Han bodde foreløpig på østre Belsby inntil man fikk ordnet med kjøp av prestegård. Presten likte sig svært godt på Belsby, og da enken, Anne Belsby, gjerne ville selge

Presten Anders Andersen.
I Varteig fra 1861 til 1868 som bygdas 1. egne prest.

sin gård, så virket han for kjøp av Belsby til prestegård, men de som styrte med det fant det uheldigt å ha prestegården så langt fra kirken og Brunsby blev så innkjøpt.
I Varteig var det gildt å ha fått egen sogneprest, så han blev møtt med venlighet og gode forhåpninger og det til tross for at presten hadde ord for at være Grundtvigianer, og i kirken skulle man ha hørt godt efter om han førte ren og rett lære.
Nogen dyktig mann var han ikke og han holdt dårlige prekener. Men en gang syntes folk han talte rigtig godt og da man kom ut av kirken, skulle en mann ha uttalt ønske om at ha den talen opskrevet, da skulle en annen ha svart: Kom bort til mig så kan du få den på trykk. Talen var omtrent ordrett gjengitt fra en huspostill.
Det som presten var særlig forarget over var metodister. Heldigvis var det få av dem i Varteig, men på nordre Lunde bodde et par folk, Jens og Sørine, som begge var ivrige metodister. Hos bygdefolket stod også metodister i dårlig kurs. At være metodist var å forskrive sig til Satan og den der døde som metodist for like lukt til Helvete.
Omgangsskole var det dengang og det falt sig slig at eksamen skulle holdes hos disse folk på Lunde. Læreren skulle så først begynne og hele hans katekisasjon gikk ut på å rakke ned på metodisterne og da sogneprest Andersen fortsatte var han ti gange verre, var det sagt, så Jens og Sørine skulle være blitt svært opbrakt.

En av de sterke menn fra den tid og årene fremover bør nevnes Anders Olsen Lindemark. Foruten at han var en dyktig gårdbruker var han også en meget dyktig forretningsmann. Han anla teglverk på sin eiendom og drev det meget godt, så efter den tids forhold blev han en formuende mann. Det fortaltes, at en gang han var henne å så på den utlagte ligningsforretning, skulle ha sagt: "Det er ikke den fattige Lindemark nu ser jeg".
For kommunen utførte han et stort og uegennyttigt arbeide. Han var således med i herredstyret i 25 år og noe bedre representant til at ivareta sin kommunes tarv hadde man nok ikke. Det var vistnok ikke lett at gjøre sig gjeldende og å bli hørt blandt alle representantene

Varteig kirke fra 1859—1912

i det store Tune som Varteig den gang var aneks til. Og det var vistnok efter et dyktig og iherdigt arbeide fra hans side at Varteig allerede da ble eget herred. Da Varteig kirke i 1859 blev bygget, så var det efter tegninger utarbeidet av Anders Lindemark både for kirkebygningen og inventaret. Tegningene, som var forelagt overtilsynet, var godtatt av dette. Kommunen spartes derved for 100 spesidaler i arkitekthonorar.
Anders Lindemark var i all sin tid en kirkens mann, det var neppe en gudstjeneste i hele kirkeåret hvor han ikke var tilstede på sin faste plads i kirken. Hans minne bør bevares i takknemlighet og ærbødighet her i Varteig.

Efter sogneprest A.Andersens død 1868 fikk Varteig i begynnelsen av 1870 årene kjempen Fredrik Sigismund Schiørn til sogneprest. Det var en mann med kjempekrefter både i ånd og kropp, og det var en slik mann som nettop trengtes efter den dødperiode under den stakkar til prest man hadde havt. Schiørn var ingen stakkar, men en myndig mann, som stod på sine egne ben, en ordensmann og en nidkjær sjelesørger. Med sin tordenrøst sa han folk sannheten både i kirken og til den private. Man syntes nok han var streng, men i grunnen likte de ham likevel fordi han fremholdt sannheten så uavkortet og fordi ingen tvilte på at han var en opriktig kristen. Ja, han var en rydningsmann av de få, hvis minne bør bevares med høiaktelse og ærbødighet.

Fredrik Sigismund Schiørn. Prest i Varteig fra 1868 til 1877.

Schiørn blev i 1877 forflyttet til Sarpsborg og efter ham fikk Varteig den stilferdige og fromme Job Arveskoug Neumann til sogneprest. Og bygden hadde en mere stille og modningens periode.

Men i begynnelsen av 80 årene gjorde en oplysnings og fremskritts bevegelse sig mere gjeldende. Og det som i særdeleshed bidrog til at fremme denne bevegelse i årene fremover var den nyutnevnte sogneprest Jens Jonas Jansen, den nyansatte lensmann, Martin Larsen og ingeniør Gun. Furuholmen. Disse tre herrer var fromme, sterke og høit begavede og særpregede personligheter, som virket sammen, så de med rette kan betegnes som lysbærere i Varteig i den tid.

Fra venstre: M. Larsen, Jens J. Jansen og Gun. Furuholmen

Jansen fikk stiftet en Ynglingeforening for unge menn, denne forening ble siden forandret til Varteig ungdomsforening. I denne forening nedla disse herrer et stort og velsignelsesrikt arbeide for de unge menn og kvinner og tildels flere ældre også som sluttet sig til foreningen. Flere av bygdens lærere var også med og støttet efter beste evne.

Foreningen vokste og man tenkte på at bygge eget lokale. Det ble bestemt et møte, hvor man skulle samtale bare om dette. En av de ældre medlemmer, som hadde lett for at snakke, så mørkt på dette, han fremholdt i en lengere tale, at da de fleste av foreningens medlemmer var smågutter og tjenestegutter bortover som selvfølgelig ikke eiet noe, så syntes han, således som stillingen var, at det måtte være endog tåpelig at tenke på å tale om å bygge eget lokale. Det ble da en liten taushet i forsamlingen, og især de unge syntes det var håpløst.

Da reiste Jansen sig og med sin høie, ranke skikkelse stod han likesom og funderte litt, og alles øine var rettet mot ham, man ventet noe uventendes og så begyndte han: "Ja, her ser Dere en av småguttene da. Men Ole mente ikke det han sa, å langt ifra, for han er sånn spikulert kar, som tenkte, nu skal jeg sette sporen i folungen og så flyr han til og så har vi straks vort lokale -var det ikke så du mente?" sa han henvendt til Ole. Alle, til og med Ole, lo hjertelig. Men Jansen fortsatte å fremholde at med litt omtanke ville det la sig gjøre at bygge lokale. Vi må først begynne å samle penger til et byggefond. Nu har jeg liggende 30 kroner, som jeg ikke har noe bruk for, disse gir jeg, og på samme måte er det med andre bortover og så holder vi en basar og tar inn et større beløp, så fondet vokser, og i Varteig er mange skogeiere, de gir tømmerstokker, så vi slipper å kjøpe tømmer og på den måte er vi langt på vei med at få bygget vort lokale.

Der ble så nedsat en byggekomite med Gun. Furuholmen som formann og under hans ledelse ble "Breidablik" bygget efter tegning av ham, senere ble huset utvidet med et tilbygg også efter initiativ og ledelse av ham. Tross at meget arbeide var utført gratis av medlemmene og omtrent alt tømmer var gitt så hadde man alikevel en gjeld på ca 700 kroner, men denne gjeld betalte vor kjære lensmann Larsen, så da var foreningen gjeldfri.

Breidablikk

Skibakker i Varteig.

Tekst: Olaf Askersby

Foto: Utlånt fra Varteig I.L.'s lagsalbum

En må vel gå ut fra at skiløping og skihopping var den idrett som først ble drevet i Varteig. Når det gjelder hopprenn på ski, skal jeg forsøke å skrive litt om de skibakkene der det har vært avholdt hopprenn.

For å ta det kretsvis så har det Østaskogs vært to-tre bakker som det er hoppet i. Det er "Gunnarbakken" ved Sikkeland. Det var en naturlig bakke, bare med et oppbygget snøhopp. Det ble holdt skoleskirenn der så tidlig som i 1920-årene for Østaskogs skole, hopplengden var vel ca. 10-12 meter. Ved Bergsland var det også en hoppbakke ned mot "Bergslandevja" med slette på isen. Der ble det holdt skoleskirenn vinteren 1930.
Det var også en bakke på Skaulund. Den lå like ved veien litt sørvest for bautaen over Oluf Davidsen. Men det vites ikke om det har vært holdt noe hopprenn i denne bakken.

Belsbybakken

En litt større bakke var Belsbybakken. Den lå sør for gården Belsby vestre. Der kunne det vel hoppes 18-20 meter. Også denne bakken var helt naturlig uten påbygg, bare med oppbygget snøhopp. Varteig I.L. holdt klubbmesterskap der i mars 1948. Isak Lunde ble bestemann både i hopp og kombinert.

Når det gjelder Neaskogs, så har vi først og fremst Sælidbakken. Den ble bygd i 1935 og for en stor del satt opp ved dugnadsinnsats av Varteig I.L.'s medlemmer. Anders Sælid forteller at laget kjøpte en tylvt tømmer av Anton Lunde, og at medlemmene sommeren og høsten 1935 fullførte bygget. Det ble satt opp stillas for tilløp og hopp. Dette var Varteig I.L.'s første idrettsanlegg og bakken ble åpnet 2. februar 1936. Seierherre i hopprennet ble Anders Sælid med to hopp som begge målte 23 meter. Denne bakken var i bruk til 1940, og det ble avholdt flere hopprenn i den, deriblant et kretsrenn i januar 1940 med hele 91 deltagere. Under krigen og idretts-streiken forfalt den og det har ikke vært holdt renn der senere.

Sælidbakken

Men det har vært flere skibakker Neaskogs. Øivind Bergerud forteller at det i 1929 ble holdt skirenn i en bakke nord for Bergerud. Denne bakken ble kalt "Putten". Der var det skirenn med premiering. De som tok initiativet til dette var guttene på Bergerud østre. Sogneprest Sinding var ivrig tilskuer dengang.

Også sørøst for Gressløs ble det holdt hopprenn vinteren 1931. De som fikk i stand dette var først og fremst Ole Gressløs. Av de øvrige kan nevnes lærer P. Mørkeseth, Edvard Haugen og lærer O.A. Kjerland. Det var premiering og fest i kommunelokalet etter rennet. Dette arrangementet var nok en av de ting som førte til at Varteig I.L. ble stiftet høsten 1931. Det var nemlig flere av de som stod for og ledet rennet som utgjorde lagets første styre.

Bakke ved Lunde-Sagbråten: I 1958 var det skibakke ved Sagbråten. Det ble hoppet ca. 20 meter her. Varteig I.L. avholdt klubbmesterskap i denne bakken.

Bakke ved Strømnes: Her ble det i privat regi holdt hopprenn før krigen. Det var musikk under rennet og to unge damer, Gerda Sandåker og Astrid Bø Haugård, imponerte med flotte hopp.

Ved sentralskolen ble det i 1962 bygd en mindre treningsbakke. Det var Varteig I.L. og kommunen som i fellesskap stod for dette. Den ble innvidd med et hopprenn 24. februar 1962. Denne bakken er senere revet.

Ovaskogs er det to bakker spesielt som det er holdt skirenn i. Det gjelder først og fremst "Kullerudbakken". Der ble det før krigen avholdt hopprenn. Det var da bare en naturlig bakke med hopplengder på ca. 20 meter. Etter krigen vedtok Varteig I.L. å bygge ut bakken. Det ble satt igang innsamling av penger, og flere skogeiere gav

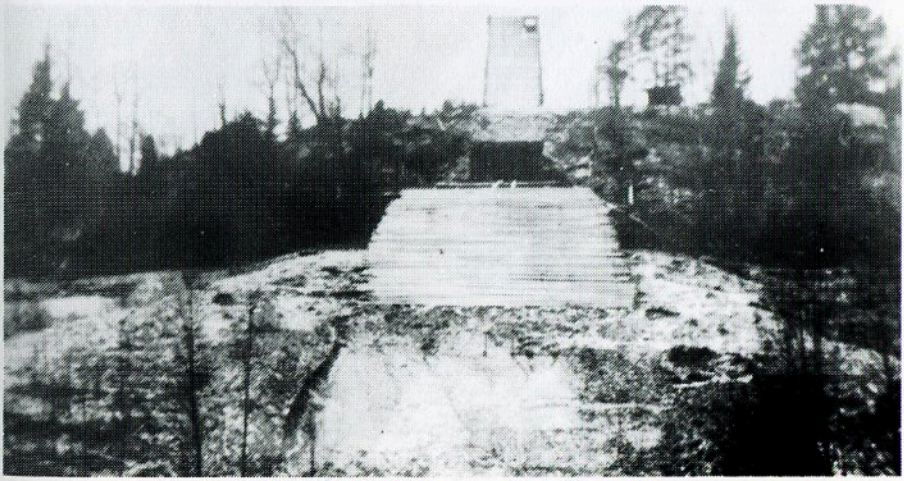

Kullerudbakken under bygging

tømmer som lagets medlemmer på dugnad sørget for å hugge og kjøre fram til sag for å få materialer. Videre ble det innkjøpt materialer fra den nedlagte tyskerleiren ved Knatterud. Blant annet et tårn av tømmer som ble brukt til stillas i tilløpet. Laget fikk også kr 2000,- i tippemidler og kr 1000,- fra Varteig kommune. Lagets medlemmer hadde mange dugnadstimer i bakken som ble åpnet 28. januar 1951 med kretshopprenn. Rennet hadde god deltagelse. Det lengste hoppet var 32 meter. Det var Kåre Fossen fra Mysen som presterte dette. Bakken var kanskje noe vanskelig, for både i rennet før krigen og i dette åpningsrennet var det stygge fall med påfølgende sykehusopphold for to av deltagerne.

Dette hopprennet var det eneste som ble holdt i denne bakken. Årene etter var det dårlige føreforhold. Unna-rennet raste ut og bakken ble revet.

En annen bakke Ovaskogs er "Hestehagenbakken". Også i den bakken har det vært arrangert hopprenn. Der kunne man hoppe ca. 18-20 meter og sletta i bakken var på Gryteevja.

Denne lille artikkelen er et forsøk på å fortelle litt om skibakker i Varteig. Det er nok ikke alt som er kommet med, og Varteig Historielag er takknemlig hvis noen av leserne kan bidra med fler opplysninger.

Kullerudbakken 1951

TORVMYRER I VARTEIG.

Opp gjennom årene har det vært tatt ut en god del torv fra myrene eller "måsæne" i Varteig. De 3 myrene som det var størst aktivitet på, var: Kullerudmosen, Knatterudmosen og Sauemyra. Vi har samlet noen opplysninger om denne driften. Arve Brusevolddalen har fortalt følgende om driften på Sauemyra:
Kultorp Torvstrølag ble stiftet 1924. Det holdt til på Sauemyra der det ble tatt opp 4 grøfter; slik at det ble 2 teiger. På hver teig ble det bygd 22 torvstrøhytter. En hytte rommet 12 m^3. Årlig produksjon ble således 528 m^3. Petter Dybedahl tok opp grøftene og stakk torv det første året, siden ble arbeidet satt bort til Petter Dybedahl og Johan Brusevolddalen med 1 teig à 22 hytter til hver.
Arbeidsbeskrivelse:
Torvstikkinga ble utført om høsten på følgende måte: 1/2m fra grøftekanten ble det strukket en snor, så ble det spadd loddrett ned. Etterpå ble det samme gjort 25 cm fra grøftekanten. Torva ble således 25 cm bred. Så spadde man tvert over med ca. 30 cm mellomrom. Selve stikkingen ble utført med en spesiell spade. Man stod nede i grøfta og stakk horisontalt. Torva var ca. 10 cm tykk. Pga. vann i grøfta var det som oftest ikke mulig å stikke helt til bunns på denne måten. Det siste taket i bunnen ble derfor spadd opp vertikalt med en vanlig spade. Dybden på uttaket var 1 m. Det måtte være 2 mann til jobben, 1 til å stikke og en til å legge utover. Til å legge utover bruktes en høygaffel. Det ble stukket torv på begge sider av teigene. Om vinteren, så snart torva var tørr i overkant, ble den reist opp. Det foregikk ved at man reiste 2 stk. på skrå mot hverandre slik at undersiden vendte ut. Den torva som ble lagt over til tak, ble også snudd. Når torva var tørr, ble den båret inn i hyttene. Da måtte man også være 2 mann for de brukte en "bør"(bår) med håndtak i begge ender.
Teigene ble etter hvert så smale at det ble vanskelig å få plass til torva. Hyttene ble så revet og nye satt opp nede i grøfta. Da teigene ble smalere,ble det vanskelig å få tørket torva, derfor ble det stukket torv bare på den ene siden av teigene, slik at det ble torv bare i hver annen hytte.
Det siste året det var drift, var i 1951.

Ole kullerud har samlet opplysninger om virksomheten på Kullerudmosen og andre torvmyrer Ovaskogs:
Fram til førsten av 1960-åra var torvstrø mye brukt som strø ved husdyrholdet. Tørr, revet torv har en sterk evne til å trekke opp fuktigheten i gjødselrenna (flora) Hønene satte også pris på å få strø på golvet.Etter hvert fant Sunnhets-vesenet ut at torvstrø forurenset melka. Det ble etter hvert også vanskelig å få folk til å ta jobb på torvmyra, det var jo en kort og slitsom sesong. I 1913 ble Kullerud torvstrølag stiftet, og man gikk til innkjøp av Kullerud-mosen, 1 meters dybde. Selger var Jens Andreassen Kullerud. Hytteantallet på myra var på det høyeste 103 stk. Blant de mange som har jobbet på Kullerudmosen, kan nevnes: Nils Rogndalen, Bjørn Bøe, Lia med søsken, Harald Bråten med søsken, Ragnhild Brenne med barn, Daniel Handelsby, Jan Johansen og brødrene mine og jeg. Anders Eriksen Kokkim hadde i flere år jobben med vedlikehold av hyttene.
Det var også noen mindre torvmyrer. På "Breimåsæn" var det 3 hytter, en tilhørte Ørka, de to andre eides av Erik Lunde. På "Norengmåsæn" var det en hytte som eides av Georg Nordengen. I Storedal (Brenne) ligger ei lita torvmyr. Den tilhørte Ove O.Brenne. Han hadde 2 hytter. Høyere oppe i åsen, ved Fjelltjern, ligger også en torvmyr. Der hadde Ole Sæves,Brenne 2 hytter. På Rogndalsmyra, mellom fylkesvegen og Rogndalsåsen, hadde en tid Håkon Rogndalen 2 torvstrøhytter.
Nå er det lite igjen som minner om denne virksomheten.

SA

SARPSBORG

ARBEIDERBLAD

- Avisa som har

Varteig-stoffet

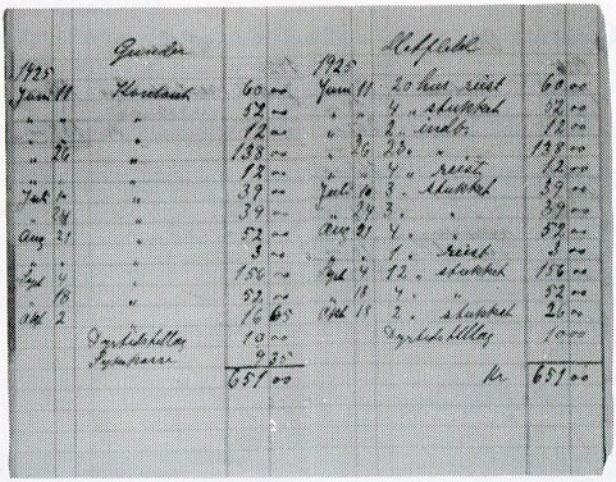

Faksimile av en side i "Lønningsbog for Varteig Torvstrølag".

Til sist skal vi ta med noen utdrag fra "Lønningsbog for Varteig torvstrølag". Dette laget drev på Knatterudmosen. Boka viser lønnsregnskapene i årene 1922 til -25. Kasserer var Anton Kingsrød, og vi har fått låne boken av hans barn.

I 1922 var arbeidslønningene slik:

Stikning pr. hus	*Kr 13,00*
Opreisning pr. hus	*" 3,00*
Indbæring pr. hus	*" 5,50*

Året etter ble stikningsprisen satt ned med 50 øre, mens innbæringen ble økt med 50 øre.

De som arbeidet på Knatterudmosen i disse årene, var: Anders Aasen, August Olsen, Anton Tomte, Gunder Midtfjeld Ole Johnsen og Nils Aarbu.

Et sammendrag av regnskapet viser at det var vanlig med omkring 160 hus pr. år. Hvorfor aktiviteten i 1924 var så lav, har vi ikke kunnet finne ut, men det kan kanskje noen av leserne hjelpe oss med?

År	*Samlet utbetalt lønn*	*Arbeidere*	*Hus*
1922	*Kr 3408,00*	*3stk*	*159*
1923	*" 3334,75*	*4 "*	*168*
1924	*" 333,75*	*2 "*	*7*
1925	*" 3733,50*	*4 "*	*156*

«KLANG»

Registrering, ordning og oppbevaring av data og arkivalier etter den oppløste musikkforening.

Musikkforeningen "Klang", Ise

Stiftet 9. april 1899
Foreningen gikk i oppløsning i 1960 årene.

Foreningen etterlater seg:

A. Sekretær- og regnskapsprotokoller
B. Notearkiver
C. Medlemsfortegnelser
D. Fotografier
E. Div. papirer, korrespondanse, jubileums-beretninger m.m.

Disse ting oppbevares av Borgarsyssel museum, med unntak av fotografiene som er i privat eie.

A. Sekretærprotokoller/Regnskapsprotokoller

Det finnes antagelig 5 stk. sekretærprotokollbøker:
Bok 1899 - 1915
bok 1916 - 1927
Bok 1928 - 1934
De resterende bøker har vi enda ikke funnet, men vi har ikke gitt opp håpet.
Det finnes 2 stk. regnskapsbøker:
Bok 1899 - 1938
Den andre har vi enda ikke funnet.

Av sekretærprotokollene fremkommer detaljert når, hvor og av hvem foreningen ble stiftet. Alt som skjedde i foreningen er nøyaktig notert. Hvert år ble innskrevet årsberetning og avsluttet årsregnskap. Disse beretningene ble fremlagt og opplest på det årlige årsmøte.

Disse protokollbøker oppbevares i et eget skrin. Protokollene inneholder detaljert "Klang"s historie.

B. Notearkivene

Disse består av 3 hoveddeler som ble benevnt med:

1. "De gamle strykemusikkbøkene"
2. "De nye strykemusikkbøkene"
3. "Hornmusikkbøkene"

I alt dreier det seg om ca. 800 musikknummer og spenner over et stort musikkområde: Sanger, ballader, folkemusikk, utdrag fra operetter, operaer, symfonier, potpourier, ouverturer, konsertvalser, dansemusikk, marsjer og annen festmusikk.

Musikforeningen „Klang", Ise.

1899—1909.

K. Haganæs. G. Smedby. Karl Øby. Kr. Jensen. A. Holteng. Kr. Øby. Karl Eriksen. Hans Johansen. Olaf Klemsdal. Johs. Klemsdal. Oluf Thorsen. Arnt Bergby. Henry Gabestad. O. Brusevold. Hans Gabestad. O. Gabestad.

Hvor stor "musikalsk verdi" notearkivet har i dag, vet jeg ikke, men lokalhistorisk må de ha stor verdi.
Man må virkelig beundre de første "ildsjeler" for hva de tok fatt på og fikk til, forholdene som de var den gang tatt i betraktning.

Notearkivet, del 1: "De gamle strykemusikkbøkene"

Dette notearkiv er unikt. Alle musikkstykkene er arrangert av instruktøren Olaus Brusevold og notene innskrevet av orkestermedlemmene. Bøkene til dette arkiv var anskaffet til første prøve etter stiftelsesmøtet. Bladene i bøkene var notelinjert, men ikke en note var skrevet. Hvert medlem fikk sin bok. Innskriving av notene må ha foregått på følgende måte: Instruktøren O. Brusevold arrangerte og skrev et partiture til hvert musikkstykke. Dette partituret gikk på omgang mellom medlemmene og hver skrev "sin stemme" inn i noteboken. Det bemerkelsesverdige er hvor nøyaktig og "fagmessig" notene er skrevet, og hvor flinke de har vært til å underskrive hvert musikkstykke med innskrivingsdato og navnesignatur. Dette gjelder især den første tid. Etter som decenniene går, blir de noe slappere.
"De gamle strykemusikkbøkene" var fullskrevne i 1906. De inneholdt da ca. 285 musikknummere. Det er ganske betegnende og neppe tilfeldig at bøkenes første musikknummer er "Ja, vi elsker -".
Arkivet har noter for følgende besetning:

Violin 1	*Fløyte*
Violin 2	*Klarinett*
Violin 3	*Trompet (Tromba)*
Viola (Bratsj)	*Trombone (Basun)*
Cello	*Bass (Kontrabass)*

I denne oversikten tar vi med musikknummere nedtegnet det første året:

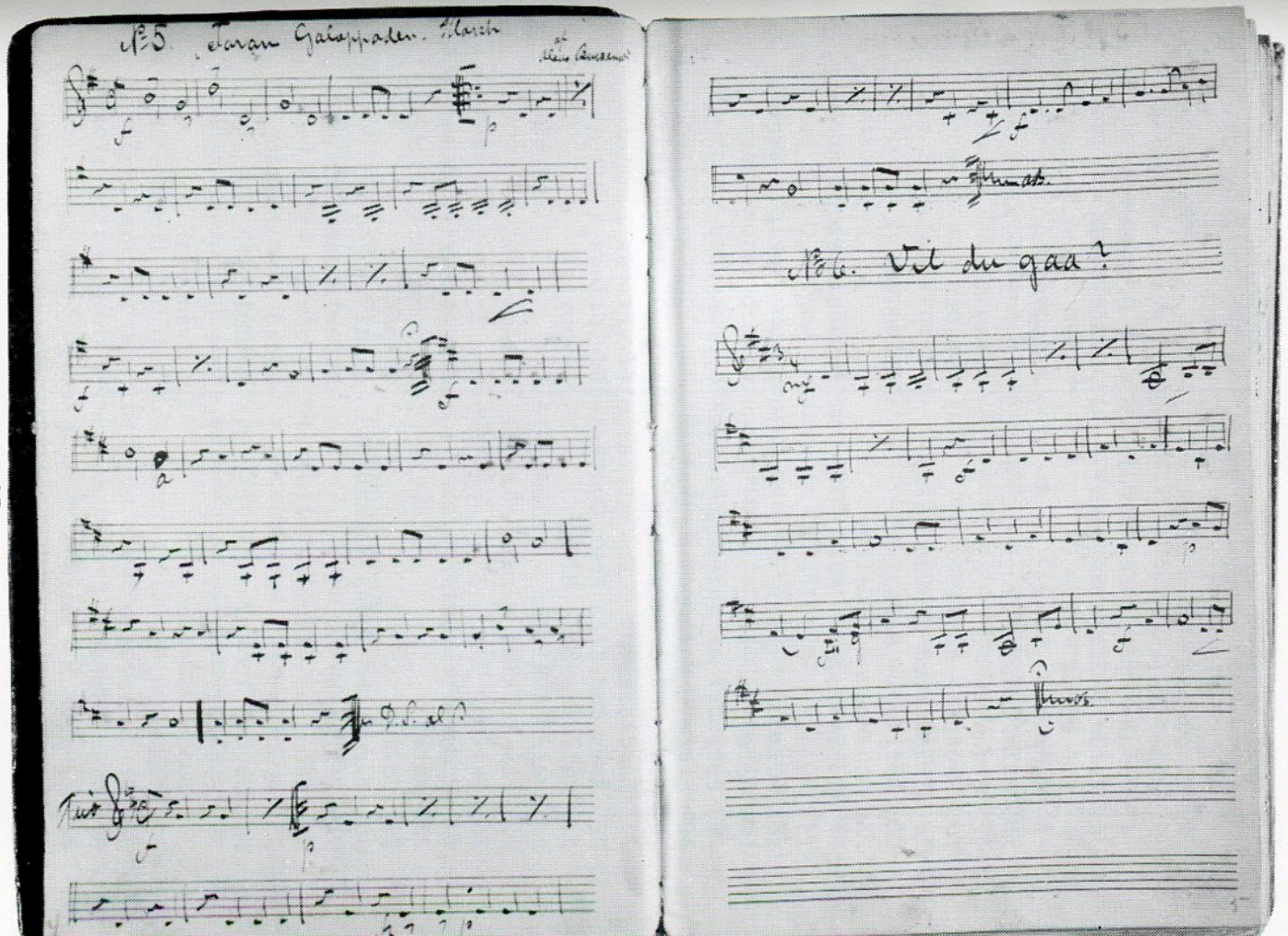
N°5. Tarantelle Galoppader. Marche
N°6. Vil du gaa?

Nr.	Musikkstykke	Komponist
1	Ja, vi elsker -	
2	Flaggsang	
3	Mabel Vals	
4	Finska Rytteriets Marsj	Arr. O.Brusevold
5	Foran Gallopaden Marsj	O. Brusevold
6	Vil du gå ?	
7	Menuetto	J.Haydn
8	Reinlender	
9	Andante	J.Haydn
10	Skytte - Marsj	C.Faust
11	Slaget ved Sækken Marsj	
12	Defiler - marsj	A.Svensen
13	Schampagne - Gallop	
14	Norsk Jæger - Marsj	Fr.Schalberg
15	Vals	
16	Polka	
17	Marsj Funebre	
18	Potpouri af Norske melodier	O.Brusevold
19	Sturm - Gallop	
20	Mignonette Ouverture	Arr. O.Brusevold
21	Landkjenning	Edv.Grieg
22	Åses død (fra Peer Gynt)	Edv.Grieg
23	Kaiserraise - Marsj	Ivanovisi
24	Meine Køningen - Valser	
25	The Mocking Bird - Marsj	E.Mack
26	Gallopp	
27	Mignonette Ouverture	Bauman, arr.O.Brusevold
28	Marsj	
29	Gallop	Zikoff
30	Marsj (af Judas Makkabæus)	Händl
31	Festmarsj	Olaus Brusevold
32	Marsj af "Sigurd Jorsalfar"	Edv.Grieg
33	Proprietær - Marsj	Henry A. Gabestad
34	Se han kommer	Händel
35	Senator - Marsj	
36	Donau - Wellen	I.Ivanovisi
37	Glade Jul	
38	O, du Hellige	
39	Himmelarven	
40	Feuervehr - Marsj	

Notearkivet, del 2: "De nye strykemusikkbøkene"

Notebøkene til dette arkiv ble anskaffet 1905. Disse bøkene var (som "de gamle") innbundne bøker av notelinjert papir, men av større format enn "de gamle". Det ble den første tid brukt samme system som tidligere, at hvert medlem skrev "sin stemme" inn i sin bok. Men etter hvert kan sees at O. Brusevold begynte å skrive stemmene direkte inn i alle notebøkene. Enda senere kan sees at O.B. skrev alle stemmene på løse noteark som ble utdelt til medlemmene. Disse noter ble da limt inn i bøkene. Ca. 1910 begynte de første trykte noter å bli innkjøpt. Disse noter ble også limt inn i bøkene.
Innkjøp av trykte noter økte etterhvert, men fremdeles var det O.B. som arrangerte og skrev ut de fleste nyanskaffelser, mest norsk musikk. Senere ble innkjøpte trykte noter dominerende. Det siste jeg kan finne arrangert av O.B., men skrevet av Henry A. Gabestad, er "Varteigsangen" den 28.04.36.
Arkivet har noter for følgende besetning:

Violin I A	*Violin II*	*Cello*
Violin I B	*Bratsj*	*Bass*
Fløyte	*Klarinett I*	*Trompet*
Obo (Kl.ic)	*Klarinett II*	*Horn*
Fagott	*Slagverk*	*Basun*

Denne arkivdel omfatter 194 musikknummere som er anskaffet i tidsrommet 1905 - 1936.

Notearkivet, del 3: "Hornmusikkbøkene"

Hornmusikken begynte i 1902. Denne avdeling av "Klang" hadde fra første stund janitsjarbesetning.
Systemet med innbundne notebøker og innskrivning i disse var som beskrevet for arkivdel 1 og 2. Forandring i note anskaffelsesrutinene skjedde som beskrevet for arkivdel 2.
Etterhvert ble det i Hornmusikkarkivet en anselig mengde noter, arkivet ble tungt og uhåndterlig, og bøkene meget slitte. De gamle Hornmusikkbøkene ble da delvis "demontert" og endel musikkstykker samlet i permer. Alle stemmer til et musikkstykke ble samlet i en perm. Et regis-

ter for hornmusikknotene ble utarbeidet i egen bok. Men de eldste notene som var direkte innskrevne i de første notebøker, sitter fremdeles fast i de gamle permer.
Arkivdelen omfatter ca. 330 musikknummere som er anskaffet i tidsrommet fra 1902 - ca.1960
Arkivet har noter for følgende besetning:

1. Pikkolofløyte
2. Ess-klarinett
3. 1.B-klarinett
4. 2.B-klarinett
5. 3.B-klarinett
6. Ess-kornett
7. 1.B-kornett
8. 2.B-kornett
9. 1.B-trompet
10. 2.B-trompet
11. 1.Tenor
12. 2.Tenor
13. Baryton
14. 1.Ess-horn
15. 2.Ess-horn
16. 3.Ess-horn
17. 1.Bass
18. 2.Bass
19. Lilletromme
20. Storetromme

C. Medlemsfortegnelse

Den her etterfølgende medlemsfortegnelse ble utarbeidet til "Klang"s 50 års-jubileum og er åjour 9.4.1949. Etter denne dato er det sikkert innskrevet flere medlemmer, men vi mangler i dag sikre opplysninger fordi de seneste sekretærbøkene ikke er funnet.

BYGDAS BANK

støtter historielaget

SPAREBANKEN BORG

Rakkestad · Sarpsborg · Skjeberg · Varteig

	Begynt	Medl. ant.år
O.Brusevold	1899	50
Olaf Klemsdahl	1899	45
Julius Lindemark	1899	7
Johs.Klemsdahl	1899	50
Henry Gabestad	1899	50
Hans Gabestad	1899	50
ole Gabestad	1899	50
O.K.Garstad	1899	4
Arnt Bergby	1900	49
Thv.Jellum	1900	8
Karl Eriksen	1900	18
Lars Torp	1900	4
Oluf Thorsen	1902	16
August Bergby	1903	5
Ole Bergerud	1903	3
Hartvik Bergby	1903	1
Marius Børth	1904	3
Peder Haga	1904	1
Kristian Øby	1906	43
Johs.Hamang	1906	2
Anders Holteng	1906	13
Kaius Haganes	1906	30
Gabriel Smeby	1907	10
Ø.Titterud	1907	1
Karl Øby	1908	2
Einar Øby	1908	24
Hans Grønli	1908	9
Kristian Dammen	1909	40
Sigurd Svendsen	1909	1
Johs.Johansen	1910	36
Henrik Spydevold	1910	1
Jens Langsholt	1912	13
Hans Åsheim	1912	13
Sverre Sørensen	1913	1
Jens Johansen	1913	8
Einar Gabestad	1914	35
Edv.Granholt	1914	1
Chr.Grønstad	1915	34
Einar Frydenberg	1916	13
Ingolf Eriksen	1916	3
K.Nordgård	1916	4
Hans Sandås	1916	3
O.C.Toftner	1917	8
Ole A.Øby	1917	20
Olaf Grønstad	1918	31

	Begynt	Medl. ant.å
Aslak Øby	1918	22
Kristian Solli	1919	2
Hans Brusevold	1919	8
Albert Lindquist	1919	1
Ludvig Hansen	1920	2
Håkon Viller	1920	3
Birger Eriksen	1920	9
Chr.H.Gabestad	1921	28
Eugen Nordby	1921	1
Olav Brusevold	1922	3
Arne Bergsland	1923	6
Hans Lindemark	1923	21
Arne Øby	1925	14
Egil Hamang	1925	13
Aasm.Gabestad	1925	24
Håkon Solberg	1926	3
Birger Thorvaldsen	1926	3
Peder Bergerud	1926	20
Olav H.Gabestad	1927	10
Anton Solli	1927	5
Ivar Johansen	1927	22
Karl Kristiansen	1927	8
Ragnar Mathisen	1928	13
Odd Sandaker	1928	21
Nils A.Bergby	1929	11
Håkon Iversby	1929	8
Kåre Borgen	1931	9
Stanley Øby	1931	18
Even Klemsdahl	1931	7
John Dammen	1931	9
Ludv.Klemsdahl	1932	10
Lars Strøm	1933	3
Kristian Braaten	1935	1
Arve Johansen	1935	13
Erik Strøm	1935	5
Arve Lindemark	1936	6
Peder Sandaker	1937	5
Hans Knatterud	1937	9
Bjarne Johansen	1939	2
Knut Emilsen	1941	8
Rolf Grønli	1941	8
Harald Kristiansen	1941	8
Leif Bergby	1941	8
Reidar Bergby	1941	8
Hans Solli	1947	2

Olaus Brusevold var dirigent i 46 år. Fra 1946 overtok Chr. Grønstad dette arbeidet. Henry Gabestad var formann i 39 år mens Kristian Dammen innehadde vervet de siste 11 årene til 1949. Samme fordelig var det på kasserer-jobben: Først Hans Gabestad i 39 år og så Einar Øby i 11.

D. Fotografier

Ved "runde" tall i foreningens alder lot "Klang" seg "offisielt" fotografere. Dette skjedde første gang i 1909. Da hadde "Klang" virket i 10 år.
Slik gruppefotografering skjedde senere ved runde tall. Vi har oppsporet bilder fra følgende år: 1909 - 1914 - 1919 - 1924 - 1929 - 1934 - 1944 - 1954 - 1959. Det er forbausende at vi ikke finner noe bilde fra jubileums-året 1949. Mange husker at jubileumet ble behørigt feiret, men bilde fra dette år finner vi ikke.
Bildene er i privat eie.

E. Div.papirer, korrespondanse, jubileumsberetninger m.m.
Disse ting er enda ikke ordnet pr.1.4.1986. Det er mulig at det her kan finnes ting av interesse og supplement til det som er notert i sekretærprotokollene.

Odd Sandaker

Musikkforeningen „Klang"

1899 – 1944

Hans Knatterød, O. Grønstad, Aasm. Gabestad, Kr. Gabestad, Stanley Øby, Ivar Johansen.
John Dammen, Johs. Johansen, H. Kristiansen, R. Mathisen, Chr. Grønstad, Reidar Bergby.
Hans Lindemark, Einar Øby, H. Iversby, Knut Emilsen, Odd Sandåker, Rolf Grønli,
Johs. Klemsdal, Hans Gabestad, Henry Gabestad, O. Brusevold, Kr. Dammen, O. Gabestad, Kr. Øby.
Instruktør.

"Her han livet gav for folk og land --"

Program

ved avsløringen av

Oluf Davidsen Ulvetangen's

(26—27 november 1718)

minnesmerke

---

1. juni 1930 på Klemsdal i Varteig

På veien som går fra Varteig kirke til Sikkeland passerer man bautaen som er reist til minne om Oluf Davidsen Ulvetangen. Han ledet i 1718 en fiendtlig styrke vill, og måtte som straff bøte med livet.
Men det er ikke egentlig Oluf og hans dåd denne artikkel skal handle om. Vi skal nå se litt på det arbeid som lå bak reisingen av dette minnesmerket.

Den 9.febr.1929 skriver Ole Hansen Bergby i et brev til Olav Spydevold: "Da undertegnede og en del andre interesserte har tenkt å sette seg i berøring med å få reist en minnestein over Oluf Davidsen Ulvetangen for hans store sinnelag mot sitt fedreland, tillater jeg meg å skrive til deg å be om din mening om saken, og en del opplysninger som foreløpig kunne ha interesse." Spydevold stilte seg svært positiv til saken og lovte å hjelpe til både med å innhente opplysninger, og å utforme teksten som skulle stå på stenen.

18.febr. skriver så O.H.Bergby til A.Næss (som da var formann i Varteig Bygdelag) og spør om avdukningen kan inngå i feiringen av bygdedagen i 1929.
22.febr.1929 hadde "Bautakomitèen" sitt første møte. Det ble holdt hos Anton Bergby. Disse 14 var tilstede: Ole H. Bergby, Anton A.Bergby, Hans Gabestad, Henry Gabestad, Julius Hasle,Bergby, Sander Bergby, Ole A.Bergby, Einar o.Bergby, Nils Bergby, Peter Dybedahl, Johan Kingsrød, Karl Sandbekk, Olaf Klemsdal og Einar E.Bergby.
På møtet ble det valgt en komitè på 3 mann: O.H.Bergby, ble formann og kasserer og Hans Gabestad og Anton A. Bergby ble styremedlemmer. På møtet ble man dessuten enige om å sette igang en innsamling for å finansiere bautaen. Videre ble de enige om å innby Ise Skytterlag og Musikkforeningen Klang til avdukingshøytidligheten. Det var da allerede bestemt at Olav Spydevold skulle holde avdukingstalen.
Det var stor interesse for reisingen av en slik minnestein, og bidragene strømmet inn. En tid diskuterte man hvor bautaen skulle stå, noen mente den burde stå ved kommunelokalet, andre at den ville passe best på kirkegården, men til sist samlet man seg om det opprinnelige forslaget, nemlig ved Klemsdal. Olaf Klemsdal ga så grunn der stenen skulle reises.
Det største problemet komitèen fikk å hanskes med, var å finne et passende emne til bautastein. Etter flere mislykkede forsøk fant komitèen ut at reisingen av steinen måtte utsettes til neste år, slik at man kunne få tid til å finne et skikkelig emne.
I febr. 1930 skriver O.H.Bergby igjen til O.Spydevold: "Ja, nu er vi kommet så langt at steinen er kjørt fram til Klemsdal, og en riktig gubbe til stein. Det er vor tanke at vi skal få reist den fort, så vi kunne avduke den 17.mai i år. Vi har videre tenkt at få til et stort arangsjemang i den anledning, med utlån av nogen gamle klær som en del mann kunne kle seg i. De mannskaper som skulle bli i uniform, vil vi anbringe på hest, omkring 10 - 12 stykker."
Lenger ned i brevet skriver Bergby: "Våre tanker har også gått til Halden, om der kunne vært en utvei til at underoffiserelevene kunne kommet hit opp. Jeg betrakter dette

"Kavaleristene" med løyntnant Ranum.

som en landssak, en landshelt, en helt som i farens stund ville hindre at fienden ikke kom fram, men skulle bli forhindret og forsinket."
Noe som også opptok komitèen svært, var hvordan inskripsjonen skulle utformes. Skulle det stå bare fienden, eller skulle det stå svenskene? I et møtereferat finner vi at "svensk hærstyrke" ble enstemmig vedtatt. Hvorfor det allikevel kom til å stå "fiendtlig styrke", har jeg ikke kunnet finne noe svar på.
Det viste seg også vanskelig å finne ut når Oluf Davidsen var født. O.H.Bergby skriver slik i et brev til O.Spydevold: "-med hensyn til hans død, så går sagnet her i bygden at han ble skutt med en kule i hue, og videre sies det at han var 19 - 20 år. Det er flere som kan fortelle fra sine fedre om dette. Når kjørkebøkene ente var til i det Herrens år, så er det ente mulig å få hans fødselsår." Resultatet ble altså at det på bautaen ikke er satt noe fødselsår.
Når det gjelder selve stenen, ble denne tatt ut på et sted som kalles "Skørrebærjæ" på eiendommen til Anton Bergby. Den var av granitt, 90 cm bred og 240 cm høy. En stenhugger fra Idd, Solbakken, formet bautaen, mens Hans

Gabestad hugg selve inskripsjonen. Man hadde valgt ut en liten fjellknaus tett ved veien ved Klemsdal. Knausen ble flatet ut, og bautaen ble satt på sokkel. Det var også planlagt at den skulle gjerdes inn med 4 steiner med kjetting mellom.
Etter hvert som arbeidet med bautaen gikk sin gang, viste det seg at det ble vanskelig å få det hele klart til 17. mai. Det ble derfor bestemt å utsette avdukingen til søndag 1.juni 1930.
Etter som den store dagen nærmer seg, øker aktiviteten. 31.mars sendes søknad til Fylkesvegkontoret om tillatelse til å plassere bautaen nærmere veien enn 3,5 meter som er grensen. 12.mai sendes søknad til rittmester P.Broch, Kavaleriets befalskole, Oslo om utlån av uniformer. 19. mai sendes innbydelse til fylkesmannen. 23.mai innbys

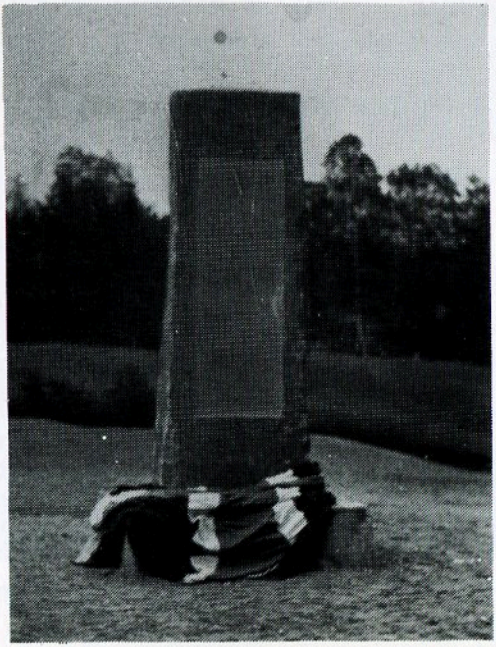

Berthe Marie Bergby lot flagget falle.

ordfører og herredstyre, (og det forsikres at bautaen ikke skal påføre kommunen utgifter). 29.mai møtes kavaleristene i Varden for å prøve uniformene.
Endelig opprant den store dagen. Festen startet klokka ett med Festgudstjeneste av sogneprest Birger Sinding.

Så fulgte musikk av "Klang" under sin dirigent Olaus Brusevold. Arnt Bergby leste prolog og Olav Spydevold holdt en lang og engasjert avdukingstale. Så var det matpause. Etter pausen holdt skolestyrer og kaptein Julius Schie foredrag over emnet: "Vårt folks forsvarsvilje før og nu." Så var det sang av Ise sangkor under sin dirigent Bergerud. Etter at "Klang" igjen hadde spilt noen stykker, var ordet fritt. Utpå kvelden ble hele festen avsluttet med at alle sang og spilte: "Gud signe Norigs land".

Vi takker Ola Bergby for lån av brev og bilder.

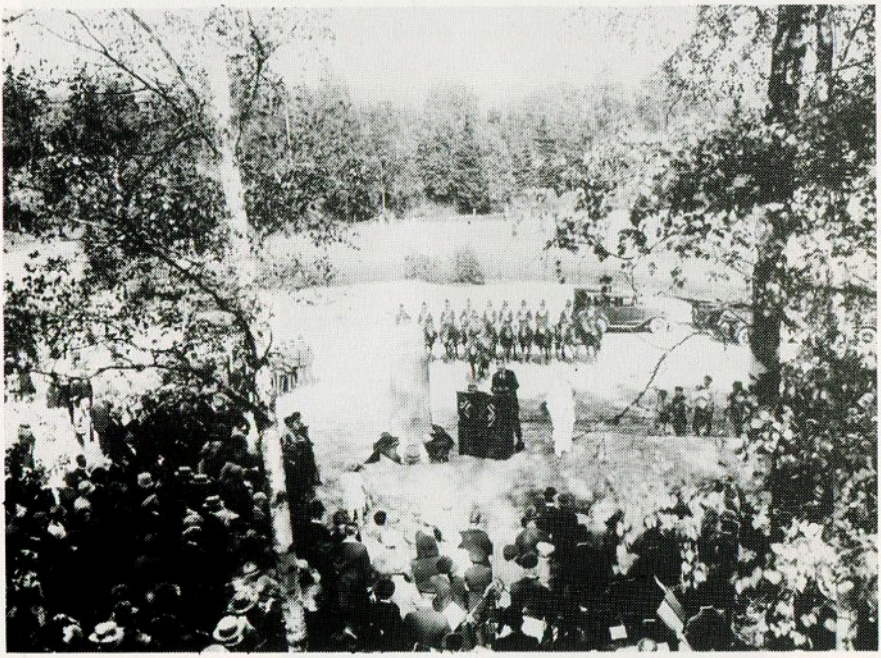

Ordfører Julius Lindemark mottar bautaen på vegne av kommunen.

Varteig herredstyre og formannskap i 1886.

Varteig herredstyre hadde i 1886 12 medlemmer hvorav 3 også utgjorde formannskapet.

Ordfører: John Askersbye

Viseordfører: Johan Jørgensen Sikkeland

Formannskapsmedlem: Syver Strømnes

Representanter: Oliver Knattrud
Anders Jensen
Julius Olsen
Ole Hansen Spydevold
Hans Olsen Bæreby
Johan J. Kultorp
Ludvig Belsby
Thor Pedersen Bøe
Gunder Lunde

Herredstyret hadde 9 møter i løpet av året, mens formannskapet hadde 4 egne i tillegg. Møtene ble holdt på Kommunelokalet dvs. i bygningen på vestre Brunsby som nå inneholder bygdemusèet.
Vi skal se litt på noe av det de behandlet på sine møter. Som kilde har vi brukt den håndskrevne protokollen som var felles for både herredstyret og formannskapet. Referatene utgjør 31 sider og er for det meste godt leselige. Formannskapet behandlet 7 saker og herredstyret 29 i løpet av året.
Budsjettet var selvfølgelig det viktigste da som nå. Den 20. sept.1886 ble forslaget lagt fram av formannskapet, og 4. nov. ble det vedtatt følgende budsjett for 1887 etter at det "i henhold til Skattelovens §11 har lagt til eftersyn paa Communelokalet i 4 uger":

Udgift

A. Til Fattigvæsenet ifølge opgave fra Fattigkomisjon.

Til Sindsyge 6 Personer	Kr	430,00
" Indioter 3 Dto	"	326,00
" udsatte Gamle og Skrøbelige 12 Dto	"	1100,00
" udsatte Børn 11 Dto	"	550,00
" understøttelse i Hjemmet 25 Dto	"	1400,00
" Læge og Medisiner	"	150,00
" Refusjoner til fremmede Communer	"	375,00
" Midlertidig understøttelse	"	225,00
" uforudseede Udgifter	"	150,00
	Kr	4700,00

B. Til Skolevæsenet ifølge opgave fra Skolekomisjon.

a. Lærerløn for 108 uger à 8kr	Kr	864,00
b. Kostholdsgodtgjørelse for Dto 5kr	"	540,00
c. Ved til Skolehuse 6 Favne	"	60,00
d. Rendhold 15 Uger à 0,50, Dto 63 Uger à 0,40	"	32,70
e. Leie af lokale paa Bø og Suludsnæs	"	112,00
f. Renter og Afdrag af Laan (1868) oprinnelig 3200,00 til 5% i 28 Aar	"	180,00
g. Renter og Afdrag af Laan (1868) oprindelig 600 Kr i 20 Aar 5%	"	32,00
h. Brandkontigenten	"	8,54
i. Flytning af Inventarium	"	15,00
j. Til Reparasjon paa Brunsby (Undermur og Vinduer) og paa Skofteby og Stuberød (Gulv i 2 Baaser og Gangjern paa et par Døre) samt til andre tilfeldige Udgifter	"	55,76
	Kr	1900,00
Herfra Statsbidrag	"	200,00
	Kr	1700,00

C. Til Kirken.

Brandkontigent	Kr	20,00
Brænde	"	40,00
Kirketjenerløn med vindhold	"	80,00
Ekspenser	"	19,00
Renter og Afdrag til Oplysningsvæsenets fond	"	147,00
	Kr	306,00

D. Communen.

Jordmoders Løn	Kr	100,00
Lensmandens Løn	"	98,33
Skydsstationen	"	50,00
Kassererens Løn	"	80,00
Ordføreren for Skrivemateriel	"	20,00
Overformynderiet for Dto	"	8,00
Revisjon	"	12,00
Renter og Afdrag til Akers Sparebank	"	203,00
Tilfeldige udgifter	"	59,07
	Kr	630,40
Tilsammen	Kr	7336,40

Indtegt

Kirketidende	Kr	259,16
Landskyld og Ostepenge	"	24,55
Som Eiendomsskat udlignes pr. Skyldmark 5kr andslaaes til 465 Mark udgjør	"	2325,00
	Kr	2608,71
Altsaa bliver at udligne paa Formue og Indtegt	Kr	4727,69

Når vi gjengir budsjettet slik, er det ikke for at de enkelte beløp er så interessante men for at man kan gjøre sammenlikninger. Vi ser at det som vi idag vil kalle helse og sosialdelen ruver kraftig i budsjettet med over 50% Man kan kanskje også synes at prisen for ved var høy, når en lærers ukelønn var 8kr mens en favn kostet 10kr.
Ellers virker det som Vartingene var meget forsiktige med de offentlige utgifter. Således ser vi 29.juli som sak 1: Herredstyret er anmodet om "at afgive Erklæring om den af Amtet foreslaaede Bevilgning af 500 Kroner Aarlig af Amtskommunens midler til en Amtsgartner, der vil komme til at reise omkring for at yde veiledning og hjelpe med anlæg og omlægning af Haver."
"I henhold hertil gaves saadan Erklæring:
Herredstyret kan ikke samtykke i den af Amtet foreslaaede bevilgning 500 Kroner af Amtskommunens midler til en Amtsgartner."

Samme skjebne fikk en annen anmodning fra selveste Kirke- og undervisningsdepartementet. 20.sept. erklærer herredstyret "at man intet kan bevilge af Kommunens Midler til Almuebibliotek."
Den 4.nov lestes en skrivelse fra lensmann Larsen om et møte som var avholdt i bygden om opprettelse av en sparebank. Brevet anmodet kommunen å "tilveiebringe Grundfond ved at opføre Beløpet paa Budgettet altsaa i Form af Skattepaalæg eller ved at optage Laan paa Communen". Herredstyret sendte imidlertid svar til innbyderne "Godhedsfuld at prøve med at samle et frivilligt Bidrag til Grundfond til en Sparebank". Det ble likevel ikke helt avslag da kommunen skulle komme tilbake til saken dersom det ikke kom inn nok frivillige bidrag.

Herredstyret måtte etter anmodning avgi erklæringer om en rekke forskjellige saker. Det var f.eks. at man ønsket "passende Indførselstold nemlig paa Fedost og Legetøi". Videre måtte man gi en uttalelse om kjøretøyers beskaffenhet for bruk på herred- og bygdeveier. Etter anmodning fra sokneprest Jansen uttaler man "Communebestyrelsen er meget tilfreds med Prædikestolens Sænkning i Kirken".

Noen saker var oppe til behandling i herredstyret flere ganger. Det var en anmodning fra oppsitterne om å få rodelagt vei fra vestre Brunsbybakken nedover til Haugaard (900 alen) mot at veien fra Strømnesbakken og til vei fra Vestgaard utgår fra roden. Herredstyret var enig i anmodningen og senere sees at amtingeniøren bifalt avgjørelsen dersom veien ble satt skikkelig istand.
20.sept ber herredstyret "om at faa ophævet Skydsstationen paa Isetorp i Varteig". Amtet svarte på henvendelsen og kom med et tilbud som ville redusere kommunens utgifter. Imidlertid gjentok herredstyret i møte den 25. nov sin anmodning. Det står intet i referatene om grunnen til at man ville ha fjernet skyss-stasjonen.

En tredje sak som også krevde gjentatt behandling, var om man skulle dele "Stuberød Skolle i to afdelinger". Dette ville innebære at den totale lesetid for lærer Tonning ville øke med 3 uker pr. år. Tonning gikk med på denne økning, men herredstyret var betenkt over å øke bevilgningene. Siden man ikke kunne bli enige i denne saken, ble den tatt opp til avstemming. 2 stemte for Sko-

lekommisjonens forslag om deling. 8 var enige i at Stuberød skole burde deles, men de kunne ikke gå med på å øke bevilgningene. De mente at disse tre ukene kunne trekkes fra på Brunsby og Hasle krets, "da det sees at der er mindre Børn".
20. desember kommer saken opp igjen. Da foreligger det også et brev fra Stiftdireksjonen: "Ærklærer herved at man ikke kan indgaa paa yderligere indskrænkning af betingelserne for Statsbidraget--". Skolekommisjonen fastholder sin tidligere beslutning om deling og økning med 3 uker, og begrunnelsen var slik: "--finder det betænkelig at give slip paa de 200 Kr aarlig der nu tilflyder os som gave, saameget mere som Kirkesangeren har ærklæret at han ikke vil give slip paa nogen af sine uger".
Saken ble også denne gang utsatt, og ordføreren ble bemyndiget til å finne ut om herredstyret hadde lov til å fratrekke en lærer 2 uker mot hans vilje. Noen løsning på skoledelingen ble det altså ikke før i 1887. Og hvordan denne ble, får vi heller gå inn på en annen gang.

VARTEIG HERREDSSTYRE 1886—1887

OLE SPYDEVOLD
JOHAN SIKKELAND
JOHAN KULTORP
ANDRES OKKA
JOHN ASKLESBY
OLIVER KNATTLERØD
GUNDER LUNDE
HANS BRUSBY

Varteig Rør

Aut. rørleggermester Gudmund Bøe

NIPAVEIEN 3, 1735 VARTEIG
TELEFON (031) 31 200

Vann - Varme - Sanitær - Automatisk brannslukking

Benytt Dem av bygdas rørleggerfirma. Vi leverer alt i baderomsmøbler,porselen-utstyr,sanitærarm., pumper etc.
Bruk fagfolk, det lønner seg.

Pryd Deres hage med busker og trær fra:

VESTBY PLANTESKOLE

HAFSLUNDSØY, 1700 SARPSBORG. TLF. 53 8 62

MEDLEM AV NORSK PLANTESKOLELAG

AB ANDBRUK

REP. • SVEIS • SALG • IMPORT

Inneh.: ANDREAS BERGERUD

Tlf.: Verksted 031-31460 - Privat 031-31271 Mob.: 094 57 903

Grindbo. 1735 Varteig

SARPEN

BLIDERE AVIS

KOMMER SNART I TABLOID!

L. Evensen eftf. a/s

EKTE SKINN

Kåper og jakker i pels - lammemokka
og nappaskinn - dame og herremodeller.
Lærvarer - plastryer - reiseartikler
pelsskinn - gummifottøy - regntøy

EKTE SKINN

Pellygt. 71, 1700 Sarpsborg
Tlf. 031-54 222

Kjør til Ise og handle uten stress!

BELSBY'S MATSENTER

Alt i dagligvarer.Med nye knalltilbud hver uke.
Egen ferskvareavdeling

GATEKJØKKEN

God parkering

BORG MASKIN A/S

GRAVING ■ PLANERING ■ TRANSPORT ■ FJELLSPRENGING

SÆLID,
1735 VARTEIG
TLF. (031) 31188

BJARNE BERBY

Bensin – Olje – Bilrekvisita – Hydraulikk
Tobakk – Frukt – Sjokolade – Gaveartikler

1730 Ise **Telf.: 031-32 180**

Hasle Handel

Velkommen til en moderne
nærbutikk med stort vareutvalg

Dagligvarer *Pengelotteri*
Kjøttvarer *Tipping*
Ferskvarer *Gaver*

ENER'N PREMIER

Gravør Øivind Wang

MEDALJER - CUPER
STATUETTER
PLAKETTER

LUNDE GARTNERI

VARTEIG.
TELEFON: 31 292.

PRODUKSJON AV BAARSEBEGONIA OG JULEBEGONIA:

HONDA®

hagemaskiner, gressklippere og jordfresere

SENTER
LANDBRUKSVERKSTED A/S
Iseveien, 1740 Borgenhaugen
Tlf. 031/63 302

VARTEIG LANDHANDEL

KRISTIAN LUNDE

Dagligvarebutikk for hele bygda
Gaveartikler m.m.

VELKOMMEN TIL HYGGELIG HANDEL

ADVOKAT MNA

B.O.WINSVOLD

Olav Haraldssons gt.33A
1700 Sarpsborg
Telefon 031-55533

FOREDLET KORN FRA ISE MØLLE

ORIGINALTAPPET FOR DET NORSKE LANDBRUK

ISEMØLLE

1730 Ise Tlf.031-32124